

VOLEYBOL ANTRENÖR ADAYLARININ EMPATİK BECERİLERİ İLE YAŞAM DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gülsüm BAŞTUĞ¹

ÖZET

Antrenörlerin empatik beceri kazanımları ile yaşam doyumları arasındaki pozitif ilişki, onların daha sorunsuz ve daha verimli çalışmalarına anlamına gelmektedir. Bu araştırmada, voleybol antrenör adaylarının empatik becerileri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 27 erkek 33 bayan olmak üzere toplam 60 voleybol antrenörü oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, empati beceri düzeylerini belirlemek için Dökmen(1997) tarafından geliştirilen "Empatik Beceri Ölçeği B-Formu", yaşam doyumu düzeyini tespit etmek amacıyla Deiner, Emmons & Larsen (1985) geliştirdiği "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde f testi, t testi, varyans analizi ve Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanıldı ve p<0,05 düzeyinde anlamlılık arandı.

Araştırma sonucunda; Voleybol antrenör adaylarının empati beceri düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edildi (p<0.05). Cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamakla birlikte bayan antrenörlerin empatik beceri ile yaşam doyumu değerlerinin erkekler göre daha yüksek oranda olduğu bulundu. Ayrıca evli antrenörlerin empatik beceri ile yaşam doyumu puanlarının evli olmayan antrenörlerden daha yüksek olduğu saptandı.

Anahtar Sözcükler: Antrenör, Empatik beceri, yaşam doyumu.

THE INVESTIGATION OF RELATION BETWEEN EMPATHIC SKILL AND LIFE SATISFACTION OF VOLLEYBALL TRAINER CANDIDATES

ABSTRACT

They work more smoothly and more efficient means, with the acquisition of life skills coach empathic positive relationship between satisfactions. This study has been carried out in order to examine the relation between empathic skill and life satisfaction of volleyball trainer candidates. The sampling group was composed of totally 60 volleyball trainers including 27 males and 33 females. In the study, as a means for collecting data, The Scales of Empathic Skill-B Form developed by Dokmen (1988) was used to determine the levels of empathy skill and Life Satisfaction with Life Scale developed by Deiner, Emmons & Larsen(1985) was used so as to ascertain Life Satisfaction. In the analysis of data; f test, t test are tested with the analysis of variance and Pearson's product moment correlation coefficient in an attempt to get relevance at the level of p<0,05.

In conclusion; a meaningful relation has been determined between the levels of life satisfaction and the levels of empathic skill of volleyball trainer candidates. Considering gender variable; no meaningful difference has been found. However, life satisfaction and empathic skill values of female trainers have been determined to be higher than males'. Besides, the scores of life satisfaction and empathic skill of married trainers have been found to be higher than unmarried trainers'.

Key words: Trainer, Empathic Skill, Life Satisfaction.

GİRİŞ VE AMAÇ

Çağdaş insanın iletişim sorunlarına, yalnızlığa ve yabancılaşmaya karşı bulduğu en etkili yol insanların birbirlerini anlamaya çalışmalarıdır. Bu anlamayı sağlayan en etkili yol ise kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyarak, onun duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışarak, yani empati kurarak anlamasıdır (Dökmen, 1987). Günümüzde empati insanlar arası iletişimin kalitesini yükselten temel unsurlardan biri olarak görülmektedir. Empati, diğer insanın davranışlarını ve hislerini, hayal gücünü kullanma yolu ile tam olarak anlama yeteneğidir (Winnet, 2001). Bir kişi empati kurarken kendi düşüncelerini, analizlerini ve işlerini bir kenara koyarak diğer kişiyi anlamaya ve diğer kişi ile birlikte hissetmeye başlar (Bellous, 2001). Empati kurmanın kişiye kazandırdığı bazı avantajlar şöyle sıralanabilir; Empati, bilişsel, ahlaki gelişim ve psikolojik sağlık için önemli bir beceridir. - Empati, insanlar arasındaki ilişki ve açıklığı ifade etmektedir. - Empati, ilişkilerin, iletişimin artmasına ve çatışmaların çözüme kavuşmasına yardımcı olur. - Empati ile ev ve iş hayatında başarılı olma şansı arttırır - Empati kişinin farklı olan

¹ Selçuk Üniversitesi-Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu-Konya

ya da başka kültürden gelen insanlarla iyi geçinilmesini sağlar (Goleman, 2000; Stein ve Book, 2003). Empatiyi duygusal ve bilişsel olarak açıklamak mümkündür. Duygusal empati, diğer kişinin hislerine sempati ile yaklaşarak, onun hisleri ile derin bir ilişki kurmadır. Bilişsel empati ise, bir kişinin diğer kişinin hislerini deneyime gerek olmadan, tanıyabilme yeteneğidir (Guttman, 2001). Bilişsel olarak anlama, duygusal olarak anlamının ön şartıdır. Rol alma ve hayal gücü empatik ilginin oluşabilmesi için gereklidir (Atkins ve Steitz, 2002). Empatinin duygusal zekanın merkezi bileşenlerinin biri olması yanında eleştirel düşünmeyi ve zihinde canlandırmayı keskinleştiren bir beceri olduğu savunulmaktadır (Cotton, 2001).

Yaşam doyumu, kişinin kendi yaşamından duyduğu memnuniyeti ifade etmekle birlikte kişinin, iş, boş zaman ve diğer iş dışı zaman olarak tanımlanan yaşama gösterdiği duygusal tepki olarak da tanımlanabilir (Sung-Mook ve Effy, 1994). Bireylerin yaşam doyumunu etkileyen unsurlar şu şekilde sıralanmaktadır; günlük yaşamdan mutluluk duymak, yaşamı anlamlı bulmak, amaçlara ulaşma konusunda uyum, pozitif bireysel kimlik, fiziksel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi, ekonomik güvenlik ve sosyal ilişkiler (Schmitter, 2003). Yaşam doyumu kavramı, bireyin çalışma yaşamı ve çalışma dışı yaşamdaki doyumu ifade etmektedir. Bireyin iş yaşamında geçirdiği zaman dilimi dikkate alındığında iş doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin varlığı şaşırtıcı olmayacaktır. Çalışma yaşamındaki doyumsuzluk, mutsuzluk, hayal kırıklığı ve isteksizlik halleri, bireyin genel yaşamına etki ederken; bireyin yaşamdan da doyum almamaya başlamasına neden olabilmektedir. Bu durum bireyin çevresini, ailesini ve arkadaşlık ilişkilerini de olumsuz etkileyerek, fiziksel ve ruhsal sağlığını bozabilmektedir (Çetinkanat, 2000).

Antrenör bir sporcu ya da takımı çalıştıran, kondisyon kazandıran, eğiten ve yarışlara hazırlayan kişidir. Antrenörün liderlik özelliklerini de taşıması beklenir. Oysa bir insanın lider olabilmesi ve liderlik yapabilmesi için çok sayıda özelliği taşıması gerekir. Lider bir grubun/takımın ilişkilerini düzenlemek, çalışmalarını programlamak, başarıya ulaştırmak gibi birçok sorumluluk taşıdığı için bazı özel yeteneklerinin olması gerekir (Doğan, 2005).

İnsanlar bazen duygularını sözlerle anlatmaktan çok başka yollarla ifade etmeyi tercih eder. Başkalarının ne hissettiklerini anlayabilmek için öncelikle bu sözlü olmayan ifadeleri beden duruşunu, ses tonunu ve bunun yanında pek çok şey anlatan vücut dilini anlamak gereklidir. Bu algılama şekli spor alanında daha çok görülmektedir (Wispe, 1996). Spor ortamında insan davranışları ile ilgili sorulara yanıt bulmaya çalışan spor ve egzersiz biliminin bir alt alanı olarak spor psikolojisi (Gill, 1986) sporcu ile doğrudan iletişim kuran antrenörün bilmesi gereken alanlardandır. Bir antrenör birçok sporcuyu performansa yönelik antrene etmeye çalışırken, onların kişisel özelliklerini, iç dünyalarını, stresten etkilenme düzeylerini bilmesi gereklidir (Wispe, 1996).

Antrenörün başarısı, antrenör ile sporcu arasındaki etkili iletişimin nasıl kurulduğuna bağlıdır. Başarılı antrenörler genellikle dengeli, kendine hakim sosyal bir kişiliğe sahiptirler ve dünya görüşleri performans üzerine kuruludur. Antrenörlük karşılıklı iletişim ve etkileşimle, diğerlerini etkileme ve yönlendirmeye dayalı bir liderlik sanatıdır. Etkili bir iletişim, etkili çalışmanın ilk kuralıdır (Tutko ve Richard, 1986).

Bir sporcu ne kadar yetenekli olursa olsun, ne kadar çalışırsa çalışsın kazanmak için bir antrenörün yardımına gereksinim duyar. Bir antrenörün görevi yalnızca çalıştırmak ya da sporun nasıl yapıldığını göstermekten ibaret değildir. Ancak, antrenörler, genelde eğitim ve mesleki bilgileri nedeni ile otomatikman liderliğe getirilirler. Oysa mesleki bilgi ve eğitimlerinin çok iyi olması, onların başarılı olmalarını garanti etmez. Çünkü antrenörlük yalnız bir meslek değil, aynı zamanda liderliktir. (Başer, 1998). Çoğu zaman sakatlık geçiren sporcuya ilk müdahale, sinirlenen ya da oyun disiplininden kopan sporcuyu tekrar motive etme, sporcuların beslenmesi ve özel yaşantısını kontrol etme, yeni taktikler hazırlama, sporcular arasındaki problemleri giderme, sporcunun özel hayatındaki sorunları aşmasına yardım etme ve daha pek çok ayrı

ayrı uzmanlık becerileri gerektiren konuları antrenörler başarmak zorundadır. Sporcuların tek başına başarılı olma şansı olmadığına göre, antrenörler sportif başarıda değişen oranlarda pay sahibi olmaktadır. Sporcunun doğuştan itibaren getirdiği bütün özellikler başarıda etkili olmaktadır. Ama bütün bu özellikleri biçimlendirerek sporcuya yön veren kişi antrenör olmaktadır. Antrenörün rehberliği, takımı uyumlu hale getirmesi, sporcuların davranışlarını istenilen yönde geliştirmesi başarı için gereklidir. Antrenörlerin hatalardan kaçınabilmeleri için hem teknik hem de psikolojik açıdan bazı yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Bu yeterliliklerin bir kısmı teorik bilgi dağarcığı iken büyük bir kısmı ise insan ilişkileri ile ilgilidir. Sporcuların sürekli olarak yeni durumlara uyum sağlamak zorunda olması, yeni problemleri de beraberinde getirmektedir. Antrenör ve psikolojik danışmanlar sporcularına problemlerini görmezden gelmeyi değil, onu çözme becerisini kazandırmaya çalışmalıdırlar. Problemi sporcunun için çözmek değil, sporcunun çözmesi istenmelidir (Amman ve ark. 2000).

Bu bilgiler ışığında antrenörlerin empatik becerileri ve yaşam doyum düzeyleri mesleki başarıları açısından önemli görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, voleybol antrenör adaylarının empati becerilerinin yaşam doyum düzeylerine etkisini araştırmaktır. Dolayısıyla yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum ve çocuk sayısı gibi değişkenler bu amaç doğrultusunda irdelenerek değerlendirilmeye çalışılmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Antrenör adaylarının empatik becerilerinin yaşam doyum düzeylerine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmaya, 2008 yılında 1. kademe voleybol antrenörlük kursuna katılan 60 antrenör gönüllü olarak katılmıştır.

Veri Toplama Aracı olarak, katılımcıların empati beceri düzeylerini belirlemek için Dökmen(1997) tarafından geliştirilen Empatik Beceri Ölçeği, yaşam doyumunu tespit etmek amacıyla Deiner, Emmons & Larsen'nin (1985) geliştirdiği "Yaşam Doyumu Ölçeği" (Life Satisfaction With Life Scale) kullanılmıştır.

Empatik Beceri Ölçeği B Formu altı probleme dayanmaktadır. Bu altı problemin her birisi için 12 empatik tepki içerir. Böylece toplam 72 tepki deneğe yazılı olarak sunulmaktadır. Ölçekte bulunan toplam 6 tane ilgisiz cümleden birisini işaretleyen deneğin formu değerlendirmeye alınmamaktadır. Empatik beceri puanının yüksek olması, empatik iletişim becerisinin yüksek olduğu, düşük olması ise empatik iletişimin becerisinin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Empatik Beceri Ölçeği B- Formu'nda bir kişinin alabileceği maksimum puan 219, minimum puan ise 66'dır. EBÖ'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Dökmen (1989) tarafından yapılmıştır. Ölçek 80 kişilik bir gruba üç hafta arayla iki defa uygulanmış, 64 deneğin puanları üzerinde yapılan ölçeğin tekrar güvenilirliği. 91 olarak bulunmuştur.

Yaşam doyumunu tespit etmek amacıyla kullanılan "Yaşam Doyumu Ölçeği" toplam 5 maddeden oluşmakta deneklerden bunları 1'den 7'ye kadar derecelendirmesi istenmektedir. Deiner, Emmons ve Larsen (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeğinin (The Satisfaction With Life Scale) Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda; test-tekrar test güvenilirliği $r = .85$, madde-test korelasyonları ise .71 ile .80 arasında hesaplanmıştır.

Verilerin analizinde; değişkenlere bağlı olarak f testi ve kruskal wallis testi kullanılmıştır. Bağımlı değişkenler arasındaki ilişkinin analizi ise pearson momentler çarpım korelasyon katsayısı tekniği uygulanarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Antrenör Adaylarının Demografik Özellikleri

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	27	% 44.6
	Bayan	33	% 55.4
Yaş	25-31	18	% 29.4
	32-37	29	% 28.4
	38-44	13	% 2.2
Medeni Durum	Evli olan	50	% 83.9
	Evli olmayan	10	% 16.1
Çocuk Sayısı	1 çocuk	18	% 3.5
	2 çocuk	21	% 49.1
	3 çocuk	3	% 7.3
Toplam		60	%100

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Antrenör Adaylarının Empatik Becerileri ile cinsiyet ve medeni durum değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişkenler	n	Sıra ortalaması	X ²	p
Bayan	27	29.43	.666	.666
Erkek	33	31.38		
Evli	50	31.72	1.466	.226
Evli olmayan	10	24.40		

*p>0.05

Tablo 2'de görüldüğü üzere Voleybol antrenör adaylarının empatik becerileri ile cinsiyet ve medeni durum değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Antrenör Adaylarının Yaşam Doyum düzeyleri ile cinsiyet ve medeni durum değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişkenler	n	Sıra ortalaması	X ²	P
Bayan	27	26.33	2.822	.093
Erkek	33	33.91		
Evli	50	31.67	1.360	.244
Evli olmayan	10	24.65		

*p>0.05

Tablo 3'de görüldüğü üzere Voleybol antrenör adaylarının Yaşam Doyum düzeyleri ile cinsiyet ve medeni durum değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Antrenör Adaylarının Empatik Becerileri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki Analizi

	Ortalama	Std.Sap.	r	p
Empatik Beceri Düzeyi	139.73	14.11	.636*	.000
Yaşam Doyumu Düzeyi	27.02	4.46		

* P < .05

Tablo 4'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan antrenör adaylarının Empatik Becerileri ile Yaşam Doyumları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (p<0.05).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Voleybol antrenör adaylarının empatik becerileri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu çalışmada; deneklerin 27'si (%44.6) erkek ve 33'ü(%55.4) bayandır. Deneklerin 25-31 yaş arası (% 29.4), 32-37 yaş arası (%28.4), 38-44 yaş arası (% 2.2) olup, %83.9' u evli, % 16.1 evli olmadığı belirlenmiştir.

Voleybol antrenör adaylarının empatik becerileri ile cinsiyet ve medeni durum değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Voleybol antrenör adaylarının Yaşam Doyum düzeyleri ile cinsiyet ve medeni durum değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Fakat bayan antrenör adaylarının ortalama değerlerinin erkek antrenör adaylara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte evli olan antrenör adaylarının empatik becerileri ve yaşam doyumunu düzeylerinin evli olmayan antrenör adaylarına göre daha yüksek olarak bulunmuştur. İş Doyumu ve Yaşam Doyumunun araştırıldığı iki çalışmada, kadınların yaşam doyumunu erkeklere göre yüksek olduğu saptanmıştır (Ünal ve ark. 2001; Özdevecioğlu, 2003).

Smith tarafından yapılan bir araştırmada kişilerin hemcinslerine karşı geliştirdikleri empati, karşı cinse geliştirilen empatiden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Smith, 1996). Murray (1998) tarafından yapılan bir araştırmaya göre kadınlar erkeklere göre empati kumada daha başarılıdırlar. Erkekler eğitim alma yolu ile empati kumada kadınlar kadar başarılı olabilirler. Başka bir araştırmada özellikle duygusal olarak empati kumada kadınlar daha başarılı oldukları, gençlerin çocuklara göre, yetişkinlerin ise gençlere göre empati kumada daha başarılı oldukları rapor edilmiştir (Cotton, 2001).

Deneklerin Empatik Beceri ile Yaşam Doyumu arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Empatik becerileri yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarının da yükseldiği belirlenmiştir. İnsanları anlama, onlarla pozitif ilişki kurmada başarılı olan bireylerin yaşadığı hayattan da zevk aldığı, mutlu olduğu düşünülmektedir.

Yaşam doyumunu ile ilgili yapılan bir çalışmada, cinsiyet, ırk ve gelir düzeyi gibi değişkenleri bireyin yaşam doyumunu ve mutlu olmasına etkisinin çok az olduğu, insanlar arası ilişkilerin ve kültürün yaşam doyumunu üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğu rapor edilmiştir (Myers ve Diener, 1995). Yapılan araştırmalarda yaşam doyumuna olumlu katkı sağlayan faktörler içinde içinde yaşanılan kültür, benlik saygısı (Cheng ve Furhham, 2003), içinde bulunduğu durumu yönetebilirlik, kendini ve çevresi ilgili anlamlılık duygusuna sahip olmaları yaşam doyumuna olumlu katkı sağladıkları rapor edilmiştir (Compton, 2000).

Sonuç olarak; voleybol antrenör adaylarının empatik becerileri ile yaşam doyumları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. İnsanların birbirlerini anlamaları ve dolayısıyla yaşamda mutlu olabilmeleri için empatinin öğretilmesinin gerektiği düşünülmektedir. Sporda başarı ve sporcu sağlığı açısından ise spor ortamında bulunan bütün bireylerin empatik beceri ile ilgili seminer ve eğitim almaları önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Amman T., İközler H.C., Karagözoğlu C. Sporda Sosyal Bilimler. Alfa Basım Yayım Dağıtım, 48-68, 2000.
2. Atkins, M. W. & Steitz Jean A., The Assessment Of Empathy,
www.uu.edu/union/academ/tep/research/atkins.htm, 18.05.2002.
3. Başer E. Uygulamalı Spor Psikolojisi. Bağırğan Yayımevi, 326, 331, 336, 337, 1998.
4. Bellous, J.B. Considering Empathy Some Preliminary Definition, <http://www.mcmaster.ca/mjtm/bellous1.htm>. 05.06.2001.
5. Cheng, H., Furnham, A. Personality, self esteem, and demographic predictions of happiness and depression. Personality and Individual Differences, 34,6, 921-942, 2003.
6. Compton, W.C. Meaningfulness as a Mediator of Subjective Wellbeing. Psychological Reports, 87, 156-160, 2000.
7. Cotton, Kathleen, Developing, Empathy In Children and Youth, School Improvement Research Series, www.lyrics.com. 2001.
8. Çetinkanat, C. Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumu, Anı Yayıncılık, Ankara, s.48, 2000.
9. Diener E., Emmons R.A., Larsen R.J. The Satisfaction with Life Scale, Journal of Personality Assesment, 49(1), 71-75, 1985.
10. Doğan O. Spor Psikolojisi. Nobel Kitabevi, 112-113, 2005.
11. Dökmen, Ü. Empati Kurma Becerisi ile Sosyometrik Statü Arasındaki İlişki, A.Ü. E.B.F. Dergisi, 20, 1-2, 188, 1987.
12. Dökmen, Ü. Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama İle Ölçülmesi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi, 21 (1-2), 155-190, 1989.
13. Dökmen, Ü. İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul, Sistem Yay. 1. Basım, 1997.
14. Gill, D.L. Psychological dynamics of sports. Champaign: Human Kinetics Publishers, 1986.
15. Goleman, D. Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir?. İstanbul: Varlık Yayınları, 1996.
16. Guttman, H.A. Empathy In Families of Women With Borderline Personality Disorder, Anorexia Nervosa, And A Control Group Family Process, Fall, 2000 Family Process, Inc. In Association, 2001.
17. Myers, D. G., Diener, E. Who is happy?, Psychological Science 6, 10-19. 1995.
18. Murray, B. Does ' Emotional Intelligence' Matter In The Workplace?, American Psychological Association, 29,7, 306-314, 1998.
19. Özdevecioğlu, Mahmut, (2003) "İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 22-24 Mayıs 2003, Afyon.
20. Schmitter, C. "Life Satisfaction in Centenarians Residing in Long-Term Care", <http://www.mmhc.com/articles/NHM9912/cutillo.html> , 21.02.2003
21. Smith, H. C. Sensitivity to People, McGraw-Hill Book Company/, New York/ St Louis, Mc Grow- Hill, Inc. Michigan State University, 1996.
22. Stein, J. S., Book, H. E. The EQ Edge : Emotional Intelligence and Your Success, EQ Duygusal Zeka ve Başarının Sırrı. 2003.
23. Sung-Mook, H., Efficacy G. The Relationship Of Satisfaction With Life To Personality Characteristics", Journal of Psychology Interdisciplinary & Applied, 128, 5, pp.547, 1994.
24. Tutko T. & Richard, T. Antrenörün Roller-II, Professional Football Athletic Trainers Society, The Bannual Publication of the Professional Football Athletic Trainers Society. 1986.
25. Ünal, S., Karlıdağ, R., Yoloğlu, S. "Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Yaşam Doyumu Düzeyleri İle İlişkisi", Klinik Psikiyatri Dergisi, 4., 116, 2001.
26. Winnet, A. Empathy In Communication, <http://www.selfgrowth.com> , Self Improvement Online, Inc. 2001.
27. Wispe, L. The Distinction Between Sympathy and Empathy: To Call Forth A Concept, A Word Is Needed, Journal Of Personality and Social Psychology, 50, 2, pp.12, 1996.